

Anotace

Práce s pamětníkem vyžaduje určité dovednosti, pohotovost a také empatii a asertivitu. Studenti, zejména ti, kteří ještě neměli možnost nahrávání pamětníka si vyzkoušet, se často dopouštějí drobných prohrěšků a typických chyb. Cílem této aktivity je studenty na tyto nedostatky připravit zážitkovou formou v bezpečném prostředí. Hodinu lze vhodně doplnit či propojit s aktivitou Vedení rozhovoru.

Cílová skupina

Studenti 1. a 2. ročníku SŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií

Vzdělávací cíle

- Studenti dokážou vyjmenovat zásady správného kladení otázek.
- Studenti dokážou vyjmenovat zásady správného zacházení s technikou.
- Studenti dokážou vyjmenovat typické obtížné situace, které mohou nastat při rozhovoru, a uvedou, jak se jim vyhnout.

Kompetence

komunikace v mateřském jazyce, schopnost učit se, sociální dovednosti, schopnost práce s digitálními technologiemi, organizace a plánování, kulturní povědomí a vyjádření

Pomůcky

vytištěné a rozstříhané kartičky s chybami, vytištěné pracovní listy, počítač a projektor, případně kamera, klobouk či neprůhledný sáček

Časová dotace

90 minut

Postup

- V rámci evokace můžete studenty vyzvat, ať si v duchu představí svého oblíbeného hrdinu (herce, sportovce, youtubera, zpěváka...). Ať se zamyslí, jaké by to bylo, kdyby byli slavnými moderátory a měli možnost se ho/jí zeptat pouze na dvě otázky. Jaké by to byly? A co by se všechno mohlo při natáčení stát? Dokážou si vybavit nějaké překážky při natáčení? A jaké by to byly?
- Můžete vyzvat několik studentů, aby vám představili své odpovědi.
- Poté uveďte, že něco podobného se nám může stát i při natáčení pamětníků. Zpravidla máme omezený čas a do natáčení nám může zasáhnout i řada vnějších vlivů. Proto je dobré být připraven a naučit se, jak se v takových situacích chovat či jim předcházet.

- Pokud máte na škole nebo ve skupině „služebně“ starší studenty, kteří již třeba v minulosti prošli podobným projektem, vybídněte je, aby aktivitu pro mladší spolužáky připravili společně s vámi. Přimějte je, aby kartičky situací připravili podle svých autentických zážitků. Pokud budou chtít, nechte je tuto aktivitu také vést.
- Pokud máte čas a chcete, můžete pro objasnění uvést tuto historku, nebo pokud máte, ideálně historku vlastní:

Před několika lety jsme v rámci pátrání po etnických menšinách měli možnost nahrávat poslední mluvčí zanikajícího jazyka. Jednalo se o tzv. moravské Chorvaty. Nebylo snadné je najít, a protože se jednalo o velmi staré lidi, nebylo ani snadné je přemluvit, aby byli ochotni vůbec s námi o minulosti hovořit, navíc na diktafon. Nakonec se to ale zadařilo a starí manželé souhlasili, abychom za nimi přijeli. Protože se jednalo o opravdu výjimečnou příležitost, pořídili jsme si v té době ultramoderní nahrávací zařízení, které slibovalo nahrávku v maximální kvalitě. Rozhovor byl úžasný. Dozvěděli jsme se spoustu nových poznatků a hlavně nahráli velmi cenný záznam jazyka, kterým hovoří už jenom posledních pár desítek lidí. Jaké bylo ale naše rozčarování, když jsme vyšli před dům, rozloučili se a při běžné kontrole nahrávky zjistili, že jsme zaznamenali jen prvních pět minut. Ten nový přístroj měl totiž skrytou funkci automatického vypínání. My jsme ve spěchu nevěnovali dostatečný čas přípravě a neprostudovali si pořádně manuál. Manželé do měsíce zemřeli a jejich příběh tak zůstal nezdokumentován. Co jsme měli udělat jinak?

- Ještě lepší ale bude, pokud s vlastní historkou přijdou třeba starší spolužáci.
- Nyní zadejte studentům úkol:
Do klobouku dejte rozstříhané papírky s popisem chybových situací (např. tazatel pokládá uzavřené otázky a respondent odpovídá jednoslovně).

Rozdělte skupinu na dvojice a nechte každou dvojici vylosovat si jednu situaci. Sdělte studentům, že jejich úkolem nyní bude předvést v krátké scéně (do 2 minut) chybu uvedenou na papírku. Typicky: tazatel se na něco ptá a respondent odpovídá. Úkolem ostatních bude hádat, o jakou chybu se jedná a pojmenovat ji. Předvádějící dvojice nesmí ostatním říct, jakou chybu ukazuje.

- Nechte studentům cca 8–10 minut na přípravu. Když jsou všichni hotovi, nechte dvojice předvádět chyby.

Doporučení: Může se stát, že studenti budou mít potíže s vymýšlením příběhu. Nebudou si moci najednou vzpomenout na nějakou historku. Lze tomu předejít tak, že nebudete při formulaci zadání zdůrazňovat „historku“, ale chybu (např. tazatel klade pouze uzavřené otázky). Tj. úkolem není předvést historku či vyprávění, ale chybu. Pokud

máte pocit, že by to stále mohlo být pro studenty omezující, můžete je vyzvat, aby vyprávěli společnou historku ze školy, výměnného pobytu nebo výletu.

- Po každé předvedené scéně oceňte studenty potleskem a poté vyzvěte pozorující, aby popsali, co bylo špatně. Ihned poté nechte skupinu diskutovat, jak to udělat, aby bylo možné se chybě vyhnout nebo ji překonat.

Varianta: vyzvěte někoho ze skupiny, aby si stoupl místo toho, kdo předváděl „chybu“, a předvedl, jak by to mělo být správně.

- Pokud chcete, můžete náměty zapisovat na viditelné místo ve třídě. Pokud studenti používají pro projekt určený sešit/desky apod., můžete je vyzvat, aby si návody zapsali.
- Máte-li dost času, můžete opakovat s dalšími situacemi, případně tuto aktivitu zařazovat průběžně v dalších hodinách.
- Poté uveďte následující aktivitu, kde se budeme věnovat především technickým aspektům natáčení. Pokud máte málo času, lze použít samostatně v další hodině.
- Pusťte studentům toto video www.youtube.com/watch?v=dIleV8vTl00&t=18s

Reflexe

- Rozdejte studentům pracovní list „Má pravidla pro natáčení“. Projděte společně jednotlivé otázky, společně si na ně odpovězte a vyzvěte studenty, aby si odpovědi zaznamenali do pracovního listu. Vyzvěte je, aby zkusili vymyslet další situace a hledat odpovědi.

Doporučení: Mějte na paměti, že na všechny situace se nelze dopředu připravit. Při natáčení určitě nastanou okamžiky, které budou pro vás nebo pro studenty nové. Je také téměř jisté, že se něco nepovede. Student zareaguje nevhodnou otázkou, selže paměťová karta, v místnosti bude špatné světlo, v den natáčení budou v sousedství bourat dům... Vezměte to jako výukovou příležitost. Pokaždé, když dojde k nečekané situaci, věnujte dostatek času reflexi.

Pokuste se proto definovat základní pravidla natáčení a způsoby, jak předcházet typickým chybám. Zároveň ale na nich nelpěte dogmaticky. Máme zkušenost, že někteří studenti mohou být přesprávně stresováni snahou dodržet všechna pravidla a v důsledku jim unikne autentický prožitek setkání s pamětníkem, potažmo minulostí. Cílem našeho působení není získat filmařsky dokonalý dokument, ale pomoci studentům na jejich cestě k porozumění minulosti.

